

วรรณกรรมอีสาน : สังขศิลป์ชัย ✓

นางประคอง เจริญจิตรกรรม

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
002820
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

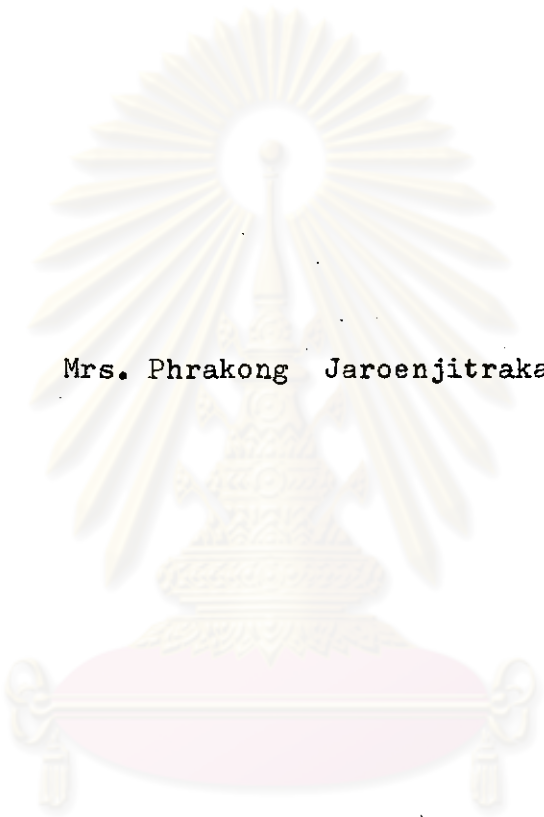
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
แผนกวิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2519

11608824A

NORTHEASTERN LITERATURE : SANGSINCHAI

Mrs. Phrakong Jaroenjitrakam

ศูนย์วิทยทรัพยากร

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

for the Degree of Master of Arts

Department of Thai Language

Graduate School

Chulalongkorn University

1976

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

(ศาสตราจารย์ ดร. วิศิษฐ์ ประจบเหมาะ)

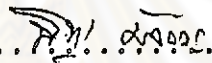
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ .. .. ประธานกรรมการ

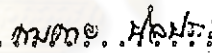
(ศาสตราจารย์ เบญจวรรณ สุนทรากุล)

.... กรรมการ

(อาจารย์ชั้นพิเศษ วิศิษฐ์ มุขกุล)

.... กรรมการ

(นายพิฑูร มลิวัลย์)

.... กรรมการ

(อาจารย์ชั้นพิเศษ ดร. คมคาย นิลประภัสสร)

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย

อาจารย์ชั้นพิเศษ วิศิษฐ์ มุขกุล

อาจารย์ พิฑูร มลิวัลย์

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง

วรรณกรรมอีสาน : สังคีตศิลป์

โดย

นางประคอง เจริญจิตรกรรม

แผนกวิชา

ภาษาไทย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : วรรณกรรมอีสาน : สังข์ศิลป์ชัย

ชื่อ : นางประคอง เจริญจิตรกรรม

แผนกวิชา : ภาษาไทย

ปีการศึกษา : 2518

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้มุ่งที่จะวิเคราะห์คุณค่าของวรรณกรรมอีสาน โดยศึกษาสังข์ศิลป์ชัย อย่างละเอียดทางด้านวรรณศิลป์ เนื้อหา และกลวิธีการประพันธ์ ที่ทำให้วรรณกรรมอีสานเรื่องนี้ได้รับความนิยมอยู่ในท้องถิ่นอีสานมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ได้แบ่งออกเป็น 7 บท คือ บทที่ 1 เป็นบทนำ บทที่ 2 เป็นบทที่กล่าวถึงวรรณกรรมอีสานทั่ว ๆ ไปในเชิงแนะนำเพื่อเป็นความรู้เบื้องต้นไปสู่เรื่องสังข์ศิลป์ชัย ที่จะวิจัยต่อไป บทที่ 3 เป็นบทที่นำเอาสังข์ศิลป์ชัยฉบับภาคอีสานและฉบับต่างของภาคกลางมาเปรียบเทียบกันในด้านเนื้อหาของเรื่อง ทั้งแต่เนื้อเรื่อง ประเภทของเรื่องตามลักษณะเนื้อหา จนถึงจุดมุ่งหมายของผู้ประพันธ์ บทที่ 4 เป็นบทที่นำเอาตัวละครในเรื่องสังข์ศิลป์ชัยมาศึกษาอย่างละเอียด บทที่ 5 เป็นบทที่ศึกษาเกี่ยวกับท่วงท่าที่แสดงของเรื่องสังข์ศิลป์ชัย ทั้งรูปแบบคำประพันธ์ การใช้ถ้อยคำ และลีลาของคำ บทที่ 6 เป็นบทที่นำเรื่องสังข์ศิลป์ชัยมาศึกษาทางค่านิยม เพื่อให้เห็นภาพของสังคมในวรรณกรรมเรื่องนี้ บทที่ 7 เป็นบทสรุปและขอเสนอแนะที่จะนำใหม่การศึกษาวรรณกรรมอีสานในด้านต่าง ๆ ต่อไป.

THESIS TITLE : NORTHEASTERN LITERATURE : SANGSINCHAI
NAME : Mrs. Phrakong Jaroenjitrakam
DEPARTMENT : Thai Language
ACADEMIC YEAR : 1975

ABSTRACT

The aim of this thesis is to conduct an analysis of the literary values of the Northeastern Thai literature by a thorough study of Sangsinchai, with an emphasis on both the contents and styles which render it one of the most popular literary works for the people of the Northeast up to the present.

The thesis is divided into 7 chapters. Chapter One is an introduction. Chapter Two gives a general information on the literature of the Northeast which serves as the foundation to approach Sangsinchai, the center of this thesis. Chapter Three is a comparative study of the various versions of Sangsinchai, namely the Northeastern and the several versions found in the central part of Thailand. The study centers around the contents, themes and purposes of the poets. Chapter Four is a detailed study of the characters of Sangsinchai. Chapter Five is concerned with the style of the Northeastern poet, the form of poems in the text, the choice of words and their movements. Chapter Six is a sociological study of Sangsinchai in order to appreciate the societies as reflected in the work. Chapter Seven is a conclusion with suggestions for further research on literature of the Northeast.

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของอาจารย์ชั้นพิเศษ วิสุทธ บุษยกุล ซึ่งเป็นผู้สอนและสร้างความสนใจเรื่องวรรณกรรมอีสานให้แก่ผู้เขียนมาตั้งแต่การศึกษาระดับปริญญาตรี และในการทำการวิจัยครั้งนี้ ก็ได้กรุณาตรวจแก้ไข แนะนำ ตลอดจนให้กำลังใจในการค้นคว้าอยู่ตลอดเวลา ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ในขณะที่ทำการวิจัยครั้งนี้ ผู้เขียนยังได้รับความกรุณาจากอาจารย์พิฑูร มลิวัลย์ ในการตรวจแก้ไข แนะนำเกี่ยวกับการค้นคว้าอยู่ตลอดมา ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

อนึ่ง ผู้เขียนยังได้รับความกรุณาจากศาสตราจารย์เบญจวรรณ สุนทรากุล และอาจารย์ชั้นพิเศษ คมคาย นิลประภัสสร ในการตรวจแก้วิทยานิพนธ์ และให้คำอธิบายอันมีประโยชน์ยิ่งแก่การวิจัย จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้ด้วย

นอกจากนี้ ผู้เขียนยังได้รับความรู้ทางด้านวรรณกรรมอีสาน และได้รับความช่วยเหลือในการค้นคว้าจากท่านผู้มีรายนามต่อไปนี้ คือ

พระอรียานุวัตร แห่งวัดมหาชัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งนอกจากจะกรุณาให้คำอธิบายภูมิหลังของวัฒนธรรมอีสานอย่างละเอียดแล้ว ยังได้แนะนำให้ผู้เขียนไปพบคุณยายโสภี ผู้กรุณาอ่านสิ่งศิลาปรัชัยตามท่านองที่นิยมกันในจังหวัดนั้น

อาจารย์ จารุมิตร เรืองสุวรรณ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่น และหัวหน้าคณะเศรษฐศาสตร์ วิทยาลัยการพาณิชย์

ผู้อำนวยการหอสมุดแห่งชาติ และเจ้าหน้าที่หอสมุดแห่งชาติทุกท่าน

ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
ถึติกรรรมประกาศ	ง
บทที่	
1 บทนำ	1
2 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณกรรมอีสาน	5
- วรรณกรรมประเภทอิงประวัติศาสตร์หรือพงศาวดาร	6
- วรรณกรรมประเภทนิทานหรือนิยายพื้นบ้าน	7
- วรรณกรรมประเภทคำสอน	7
- วรรณกรรมประเภทพญาและคำสุขวัญ	9
- วรรณกรรมประเภทเพลงพื้นเมือง	10
- ข้อสังเกตเกี่ยวกับวรรณกรรมอีสาน	12
- ความนิยมของชาวอีสานที่มีต่อสังข์ศิลป์ชัย	22
3 ลักษณะเนื้อหาของเรื่องสังข์ศิลป์ชัย	23
- สังข์ศิลป์ชัยฉบับท้าวปราสาทคำ	24
- สังข์ศิลป์ชัยฉบับของภาคกลาง	54
4 บุคลิกและนิสัยตัวละคร	65
- ตัวละครที่เป็นพระเอก	66
- ตัวละครที่เป็นกษัตริย์	74

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
	- ตัวละครที่เป็นตัวนาง 82
	- ตัวละครที่เป็นขุนนางข้าราชการ 87
	- ตัวละครที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ 88
5	ท่วงท่าที่แสดง 95
	- รูปแบบวิธีการแต่ง 96
	- รูปแบบคำประพันธ์ 98
	- การใช้ถ้อยคำในแง่ภาษา 102
	- จินตนาการในการใช้ถ้อยคำ 122
	- รสของวรรณคดี 141
6	การศึกษาสังข์ศิลป์ชัยในเชิงสังคม 148
	- ความสัมพันธ์ในครอบครัว 148
	- ความเชื่อ 150
	- การปกครอง 165
	- ขบวนการรบ 176
	- ค่านิยมในค่านประเพณี 176
	- ปัญหาเรื่องเชื้อชาติ 178
7	บทขอสรุปและขอเสนอแนะ 180
บรรณานุกรม	 183
ภาคผนวก ก	 188
ภาคผนวก ข	 189
ประวัติการศึกษา	 197